

Gregor, Alois

[Blanár, Vincent. Bibliografia jazykovedy na Slovensku v rokoch 1939-1947]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 1952, vol. 1, iss. A1, pp. 184-185

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101610>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

zajímavé, že návrh na nová Pravidlá doporučuje zde délku, ale kromě instrumentálu. — 306: Gen. záporový u zájmena „nie“ prý není v obyčejí, užívá se ho toliko výjimečně „v substantívnom zástoji“, na př.: Z ničoho sa veru nik nenaje. Tu přece nejde o genitiv záporový. — 319: Počet složenin, kde se zachovala číslovka *veš*, bylo by možno rozmnožit: všemožný, vševíducí, Všech svätých a p. — 334: Letz tvrdí, že přechodník přítomný „nie je v súlade s živou rečou“. Podle mého soudu neprávem. Srov. k tomu čl. „O přechodníkoch v slovenčine“ (SR XVII, 4—14) od A. V. Isačenka, který odsuzuje tuto nechuť k přechodníkům u Letze i u jiných. — 374: Letz uznává Jagičovu etymologii, podle níž příslovce *domov* (stč. domóv) je od původu dativ k subst. dom (stč. dóm); někdy se však vykládá též z lokálu (srov. Smetánkovy universitní přednášky o českém skloňování). — 560: Autor zapomněl připomenouti, že shodný přívlastek bývá zhusta za jménem též v odborném přírodovědeckém názvosloví, jako je tomu v češtině. — 566: Letz ponechává nadále psaní *Kaliničiak*, *Kukučín*, ačkoli k tomu není důvodu.

Nemile překvapují v Letzově Gramatice četné tiskové chyby. Zaznamenám jen některé, a to jednak nápadnější, jednak spisovatelem neopravené: red m. spr. řed (14), Králickej biblie m. Kralickej (68), meno m. zámeno (299), nešěšete m. nesěšete (329), čes. supinum spát m. spat (329), koré, v doplnkom m. ktoré, v doplnkovom, (336), čърpo m. čъррo (342), chůrav, stracen m. churav, ztracen (503), k (ku) s genitivom m. s datívom (550).

K přednostem Letzovy knihy sluší počítati především to, že je tu snesen pro všechny oddíly mluvnice, zejména pro nauku o tvoření slov, četný materiál, ve skladbě i ze spisovatelů, kteří se plně uplatnili po r. 1945, na př. z Jána Bodenka, Jozefa Horáka a Dominika Tatarky. Dále je třeba zdůrazniti, že se tu stále přihlíží k výsledkům nového pádání, takže po té stránce překonal Letz dvojdielnou Slovenskou mluvnici Jána Damborského. Proto musíme tím více litovati, že nedostatků je v jeho Gramatice daleko více než kladů. Na novou mluvnici spisovné slovenštiny, která by v dokonalé míře odpovídala požadavkům na podobné práce dnes kladeným, je nutno ještě čekat. Je ovšem pravda, že její autor bude mít práci značně usnadněnu tím, že se může z Letzovy knihy leccomu přiučít v kladném i záporném smyslu a že z ní může přebrat hojný dokladový materiál.

Alois Gregor

Vincent Blanár: Bibliografia jazykovedy na Slovensku v rokoch 1939—1947. Bratislava (Slovenská akadémia vied a umení) 1950.

Tato záslužná publikace o 209 stranách a obsahující úhrnem 1117 hesel, vyšla jako 6. svazek Knihovnice Linguistica Slovaca a zamýšlí podle úvodu podat celkový obraz linguistických a filologických prací, jež byly uveřejněny na Slovensku od začátku r. 1939 do konce r. 1947. Časopisy byly vyexcerpovány ještě z doby o něco pozdější, totiž s vročením 1947—1948. Autor zahrnul do svého spisu nejen studie ze srovnávacího jazykozpytu, ze srovnávací linguistiky jazyků indoevropských a sousedních, jakož i ze slovanské jazykovědy, nýbrž i prameny ke studiu slovenštiny, organizační zprávy, statistiky, bibliografii a nekrology. Vypustil rozpravy populární a drobné školní a praktické jazykové příručky, které neměly podle jeho soudu vědecké ambice. S tímto stanoviskem k omezení látky bylo by možno souhlasit, ale nelze ovšem zapřít, že i mnohé populární studie, opírají-li se o vědecký základ, mají svoji cenu. Ostatně Blanár

sám nedodržel přísně tuto zásadu. Uvedl na př. ve své Bibliografii i práce, které psali laikové o linguistice málo poučení a které nesnesou přísnější kritiku. S praktického hlediska i z věcných důvodů nelze se však smířiti s tím, že Blanár nepřiblíží k pracím neslovenských autorů vyšlým mimo Slovensko, i když se dotýkají slovenské problematiky, ba dokonce vylučuje jazykovědné příspěvky slovenských autorů, jestliže nebyly uveřejněny na Slovensku. Tím se nepochybně skutečný stav skresluje a to není myslím správné a žádoucí. Podobně si vede Blanár i s recensemi. I proti tomu lze uvést závažné námitky, zejména uváží-li se, že důkladné a podnětné posudky o slovenských publikacích vyšly na př. v českých časopisech (v NV, v ČMF a jinde).

Posuzovaná kniha je zpracována v podstatě podle Bibliografie, kterou vydává Česká akademie. Je rozdělena na čtyři hlavní skupiny. První zahrnuje všeobecnou jazykovědu, druhá jazyky indoevropské, sousední a umělé, třetí slovanskou jazykovědu a čtvrtá bibliografii se statistikou, s organizací vědecké práce a s nekrology. Slovenská jazykověda je rozříděna na několik pododdělení. Nejobširnější z nich je ovšem pododdělení slovenského jazyka; tam jsou zaznamenány práce, týkající se dějin slovenštiny, nářečí, spisovného jazyka a jeho stránky stylistické, osobních a místních jmen a konečně také pramenů. K heslům jsou připojeny poznámky, které mají zpravidla ráz informativní a jen tu a tam jsou též hodnotící. Na konci knihy jsou dodatky, značky a pseudonymy, pokud se autorovi podařilo je dešifrovat, rejstřík jmen a hesel a konečně zkratky vyexcerpované z časopisů a sborníků.

Přidávám několik připomínek k uspořádání Bibliografie i k jednotlivostem v ní. Hodnotící poznámky jsou správné (o Správné výslovnosti slovenské od Henricha Bartka soudí B., že „výklady ako celok nemožno pokladať za záväzné“, Petrikovichův výklad pseudonymu Sládkovič označuje za „neadekvátne hodnotenie materiálu“, v Drobnostech od Michala Knapa shledává „puristicky zamerané úpravy, často bez patričného odôvodnenia“ a pod.), ale mělo by jich být daleko více a měly by být mnohem konkrétnější. Vyžadovaly by je některé práce Štefana Sobolevského, Jána Mihála, Vlada Uhlára a jiných. Tak na př. autor zaznamenává podrobně, o čem píše Rázusová-Martáková ve Dvou poznámkách (Slovenská řeč 13, 41—44), ale její nemístné puristické stanovisko (vedle subst. *hrádká* navrhuje jako synonymum slovo *kamenica*, za slova *čalúnnik*, *brašnár* doporučuje *sedlár*, *remenár*) nijak — ani sebedírněji — neodmítá. Některé heslo je zařaděno do oddílu, kde by je snad nikdo nehledal; tak na př. článek Eugena Paulinyho o 3. os. pl. *jesú* a o původu tohoto tvaru je uveden v odstavci o slovníku. Blanár připomíná, že se mu nepodařilo rozluštit některé značky autorů. To je ovšem nemilé. Nejistí-li se dnes, kdo se skrývá za tou nebo onou značkou, bude se to zjišťovati v budoucnu ještě hůře. Nevím, zda Blanár skutečně vyčerpal všechny možnosti k dešifrování značek, na př. dotazy v administraci časopisů, komu byl poslán za příslušný článek honorář a p. Tímto způsobem a jinými cestami podařilo se J. V. Ormisovi v Slovníku slovenských pseudonymov dosáhnouti nejednou úspěchu. U čís. 204 je uvedena zkratka TV a autor posudku J. B. Je to opominutí v seznamu zkratek a časopisů nebo tisková chyba? V publikacích, jako je Bibliografia, stojí dozajista za zmínku, že korektura je pečlivá.

Svůj posudek uzavírám upřímným přáním, aby se po slovenském příkladu dostala co nejdříve do rukou čtenářů Bibliografie českých prací linguistických a filologických, neboť od vydání posledního svazku uplynula už hezká řádka let.

Alois Gregor